

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת חיי שרה

תורת

מעלת מידת הויתור שומע חרפתו ואינו משיב:

בראשית פרק כד פסוק (ה) וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֶעֱבֹד אוֹלִי לֹא-תֵאבְּהָהּ הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אִתִּי אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת הִהְיֵיב אֶשְׁיֵב אֶת-בְּנִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יֵצֵאתָ מִשָּׁם: (לט) וַאֲמַר אֶל-אֲדָמִי אֵלִי לֹא-תֵלַךְ הָאִשָּׁה אִתִּי: (לא) וַיֹּאמֶר בּוֹא בְּרוּךְ יְהוָה לְמַעַן תַּעֲמֹד בְּזוּזִי וְאֶנְכִּי פָּנִיתִי הַבַּיִת וּמִקּוֹם לְגַמְלִים: וּפְרָשִׁי בְּרִאשִׁית פֶּרֶק כֹּד פֶּסוּק לט (לט) אֵלִי לֹא תֵלַךְ הָאִשָּׁה, אֵלִי כְּתִיב, בַּת הִיתָה לוֹ לֹא לִיעֶזֶר וְהִיא מִחֹזֵר לְמִצְוָה עִלָּה שִׁיאֲמַר לוֹ אֲבִרְהָם לִפְנוֹת אֵלָיו לְהִשְׁאוֹ בֶּתוֹ, אֲמַר לוֹ אֲבִרְהָם בְּנִי בְרוּךְ וְאַתָּה אֲרוּר, וְאֵין אֲרוּר מִדְּבַק בְּבִרְוֹ: שְׂאֵלָה:

ויש להקשות כיצד אומר לו אברהם שהוא ארוך ובני ברוך והרי התורה כותבת בהמשך בא ברוך השם, ולמרות שלבן אמר את זה מכל מקום התורה כותבת את דבריו והוא חלק מתורת אמת ללמדנו שהוא ברוך?

כיון ששמע חרפתו ולא השיב הפך להיות ברוך:

אולם נראה לענ"ד לבאר שבאמת אליעזר היה ארוך כיון שמבואר שהוא בנו של נמרוד, אולם הוא דבק ברבו אברהם ולמד את כל תורתו אך עדיין לא נעקר ממנו את הארור, אולם כאשר הציע את ביתו לאברהם והשיבו כך שהוא ארוך ואינו ראוי להדבק בו נפגע קשות כיצד אחרי עשרות שנים שמשרת אותו נאמנה ולומד כל תורתו כדרשת חז"ל דמשק אליעזר שדולה ומשקה מתורת רבו עדיין כך אומר לו אברהם ומשפילו, אך למרות זאת לא הגיב על חרפתו ואדרבא נשבע לרבו ועשה שליחותו נאמנה, וכיון שכך זכה למה שנאמר בחז"ל **במסכת דרך ארץ פרק המינין הלכה יג** הנעלבין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה, ושומחין בייסורין, עליהם הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגברתו. והובא **במסכת שבת דף פח ע"ב**. וכן **במסכת יומא דף כג ע"א**. וכן **במסכת גיטין דף לו ע"ב**. והיינו כאשר אדם שומע חרפתו ואינו משיב הופך להיות אוהבו של הקב"ה וממילא נעשה ברוך, לכן כאשר הגיע ללבן נאמר שם עליו בא ברוך השם.

שלושה דרגות בבני אדם:

וכתב המגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק א וז"ל ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה ואפילו יבזוהו ויחרפוהו, ישתוק. וכו' ואמרו חכמים ז"ל בפרק השולח [גיטין לו ב] ובפרק רבי עקיבא [שבת פח ב] וביומא [כג א] פרק בראשונה, כי השומע חרפתו ואינו משיב, עליו הכתוב אומר 'ואהביו כצאת השמש בגבורתו' [שופטים ה לא], שמדריגתו יותר גדולה לעולם הבא מהצדיקים, שנאמר בהם 'והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים' [דניאל יב ג]. ולא נתנה מדריגה זו אלא לחכמים, כמו שאמרו בפרק ראשון מבתרא [בבא בתרא ח ב] על פסוק והמשכילים, ורבנן מאי, אמר רבינא ואהביו כצאת השמש בגבורתו. ודימו שומע חרפתו ואינו משיב, לשמש, כי כמו שהשמש שמע חרפתו מהלבנה שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ואמר לה לכי ומעטי את עצמך, כמו שהוא בפרק ואלו טריפות [חולין ס ב] ובראשון משבועות [ט א], כן השומע חרפתו ואינו משיב, האיש המחרפו יתמעט, והוא יאור באור החיים, כמו השמש בגבורתו. וזהו כשיהיה אור השמש שבעתים כאור שבעת הימים [עפ"י ישעיה ל כו] שיגדל אורו שלש מאות וארבעים ושלש פעמים יותר מעכשיו, כמו שתרגם יונתן בן עוזיאל [שם]. וזה המספר יוצא משבעה על שבעה שהם מ"ט ושבעה על מ"ט, ולזה אמר 'כצאת השמש בגבורתו' [שופטים ה לא] עכ"ל. וביאור הדברים היינו הרי מבואר בחז"ל שיש שלושה דרגות והן המשכילים, ומצדיקי הרבים, ואהביו, ולכל דרגה מבואר לאיזה הארה זוכה כמבואר בפסוק בדניאל פרק יב פסוק ג וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ וּמִצְדִּיקֵי הָרַבִּים כְּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד: ובשופטים פרק ה (לא) כִּן יֵאבְדוּ כָל אוֹיְבֶיךָ יִקָּח וְאַהֲבִיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ וְתִשְׁקַט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה: ללמדנו שדרגת אוהביו לא נאמר על המשכילים שהן הדיינים ולא מצדיקי הרבים שהן מזכה הרבים שהן רק מאירים כזוהר או ככוכבים אבל אוהביו מאירים כצאת השמש בגבורתו, וחז"ל למדנו מי הם אוהביו הן רבנן והשומעים חרפתן ואינם משיבין והנעלבין ואינן עולבים, כמו השמש ששמע חרפתו ולא השיב זכה לאותה הארה גדולה כך כל מי שנוהג כך זוכה לאותה הארה גדולה ונעשה אהוב של הקב"ה.

נשיא גד בן דעואל או רעואל:

וכעין זה מצינו בדגל המחנות שכתב מרן החיד"א בחמת אנך במדבר אות ג: בשם האמרי נעם רמוז בפרשה דהנה כאשר הקב"ה בתחילת הפרשה סידר את שמות הנשיאים קרא לנשיא גד אליסף בן דעואל, אולם בסדר מחנות הדגלים קראו אליסף בן רעואל בר"ש במקום דל"ת הלא דבר הוא? אלא ללמדנו שהיותו והוא ויתר על המעמד בדגלים זכה ונקרא רעואל מלשון ריע האל, חבירו של הקב"ה כביכול והפך מדעואל ע"י שידע האל נהיה ריע לקב"ה כיון שידע שהכבוד מוציא את האדם מהעולם ואינו עיקר כלל והכל לכבוד הבורא יתברך ולכן ויתר, ואף נקבר משה רבנו בחלקו.

ומזה מוסר השכל שעיקר ההצלחה של האדם תלויה בויתור מצידו וזה יתכן אך ורק כאשר הולכים בדרך התורה ויודעים שעיקר תכלית האדם בעולמו לעשות רצון הבורא יתברך ולא למלאות את תאוותו.

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
ישיבה קטנה ארצות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

מעשה עם הבבא סאלי שהיה המלמדנו שכרו של השומע חרפתו ואינו משיב:

קראתי מעשה שהיה עם קבלן אחד שהיה מאוד קשור לבבא סאלי והיה ממש אהובו ותמיד שהגיע אליו להתברך ולהתייעץ התקבל במאור פנים ובשמחה וכל המשפחה ידעה שהוא מאוד אהוב על הבבא סאלי ושמו תמיד בבואו, ובאמת התברך בהצלחה גדולה וממש העשיר והיה בעל צדקה וחסד גדול, והנה פעם בבואו אל הבבא סאלי היה תור ארוך וכדרכו תמיד בני המשפחה מכניסים אותו מהצד בגלל שהבבא סאלי היה מאוד שמח שבא אליו, אולם באותו פעם שהגיע והנה הוא אך עומד על מפתן דלתו של הבבא סאלי ופתאום הבבא סאלי פתח בצעקות כנגדו שקרן רמאי נוכל ככה אתה מתעה אותי כל הזמן כולם נבהלו מהצעקות מה גילה ומה קרא שכך צועק עליו וסיים הבבא סאלי בדרישה תקיפה שישתלק מביתו מיד, ואכן הלך בבושת פנים ובשברון לב ולא ידע במה נכשל שכך קרא לו כמובן הדבר גרם לו למשבר עמוק וכמה שעות חשבון הנפש במה נכשל שכך הצדיק כועס עליו לא הבין כלום ולא יכל גם לגשת יותר אליו, יום אחד מתוך מחשבותיו שהטרידו אותו דברי הבבא סאלי אפילו שכבר הלך מאתר הבניה שהיה בונה במצפה רימון חזר שוב יותר מאוחר כדי להפיג קצת את מחשבתו ועדיין היו הפועלים הערבים שעבדו במרץ להראות לבוס שהם עושים הכל כמה שיותר מהר ולבסוף בשעה מאוחרת הציע להם להחזירם למקומם אך כיון שהיית השעה מאוחרת רובן העדיפו להישאר מלבד שניים שנסעו איתו, והנה בנסעם בדרך באחד העיקולים איבד את השליטה על הרכב והדרדר לתהום כמובן הרכב התרסק לחלוטין שני הפועלים נהרגו במקום אולם הוא נותר חי בריא ושלם זחל בקושי רב להוציא את עצמו ועל את התהום לכביש הצליח לעצור נהג וסיפר לו וביקשו שיקח אות למשטרה לדווח ואכן כך היה. לאחר הנס הגדול שאף אחד לא הבין איך הוא ניצל החליט שהוא חייב ללכת לבבא סאלי למרות שהוא ציפה שיצחק עליו ויגרש אותו ינסה את מזלו, והלך לבבא סאלי וכאשר הגיע אך למפתן דלתו של הבבא סאלי קם בפניו ואמר לו בא ברוך השם שאני מחכה לבואך וקיבלו במאור פנים ובאהבה כבתחילה, כמובן לא הבין מה קרא אך ידע שכנראה הצדיק יודע מה קורא איתו לכן ביקש מהבבא סאלי שיאמר לו מדוע זכה לנס שבטח ידוע כבר לצדיק, השיבו הבבא סאלי ואמר לו דע לך שמעשה הצדקות והחסד שאתה עושה הגינו עליך לבטל מעליך גזירה קשה שהיית אמורה להיות עליך, אולם לאחרונה התגנב בליבך קצת גאווה על מעשה הצדקה והחסד שאתה עושה והדבר פגם במצוה ולכן היית במצב של סכנה גדולה, ולא היית לי ברירה אלא להשפיל אותך מאוד ועיי"ז תזכה להינצל, למרות שהמלבין פני חברו ברבים מאבד את עולמו החלטתי לבייש אותך בכדי להציל אותך. וההסבר בזה לענ"ד כנ"ל כיון שכל השומע חרפתו ואינו משיב נהפך לאהובו של הקב"ה וממילא כל הגזרות מתבטלות.

כיצד השדי חמד שמע חרפתו ולא השיב וזכה לחכמה:

ומסופר על בעל השדי חמד כאשר שאלו לבעל השדי חמד למה ובאיזו זכות הצליח בספריו שזכה משמים לחדש חידושו ולהפיצם בעולם השיב על כך כי בתקופת נעוריו היה גביר אחד שקיבץ אברכים שילמדו וישתלמו בתורה ויראה באמצעות תמיכתו. והשדי חמד היה מן המצויינים ומן המתמידים בלימודיו עד שאחד מחבריו התקנא בו וחיפש הזדמנות איך להכשילו ולהסיר חנו מעיני האברכים וחוגי הלומדים בעירו הוא רקם מזימה כאשר שיחד את המשרתת של הגביר וזו הוציאה שם רע על השדי חמד שהוא היה מן הראשונים לבוא בבוקר לבית המדרש. פעם השכם בבוקר היא הרימה צעקה שהוא מתייחס אליה לא בצניעות מפריע את מנוחתה ותובע לעבירה כמובן שבעיר קמה מהומה מסביב לו חירפו וגידפו אותו והטיחו בו עלבונות לאין שיעור הגביר שמע על כך והמעליל עוד בא בפניו להלשין על השדי חמד בכדי שיגרשו מבית התלמוד אך הגביר הלך ופיטר את העוזרת וכשזו ראתה שכלתה אליה הרעה והפסידה את פרנסתה הטובה התחרטה ובאה בפני השדי חמד להתנצל בפניו ולבקש את סליחתו וביקשה ממנו שיעתיר ויפציר בפני הגביר כי יחזיר אותה למקומה ועל כנה ויספר לו את האמת שגרם לכל זה חבירו המושחת אך השדי חמד סירב לעשות זאת בטענה כי הדבר יגרום עלבון גדול ונזק רב לחבירו ויביא לידי בזיון וחילול ה'. וסיים השדי חמד כי בשל כל זאת זכה להתגלות החכמה שהאירו לו משמים לחדש חידושים ולהשיג השגות עליונות הכל מטעם העלבון והצער שסבל מעלילה זו ושלא רצה להיפטר מזה תוך כדי גרימת עלבון לחבירו.

מוסר השכל:

למדנו מהנ"ל שסוד ההצלחה והשגת החכמה ואריכות ימים וביטול גזרות הכל תלוי במידת הויתור שיוודע לוותר ולא להשיב וזו הגדולה וכאשר האדם יתבונן שכל פעם שמזדמן לו ויכוח ושומע חרפתו הרי בידו מפעל הפיס אם ישתוק יהפך לאהובו של הקב"ה ונמחלים לו כל עונותיו וזוכה לשפע רוחני וגשמי ובזה יתחזק ויתגבר על עצמו לכבוש את יצרו, וכל הנוהג כך הרי תמיד ישרור השלום בביתו עם אשתו וכן בחברתו כי יהיה אהוב למעלה ולמטה, יעזור השם שנזכה לכבוש את יצרנו ונעשה נחת רוח ליוצרנו ונרבה אהבה ואחוה שלום ורעות אמן.

בידידות ואהבה

מרדכי מלכא

Handwritten signature of Rabbi Mordechai Malka.